

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
TOSHKENT TO‘QIMACHILIK VA YENGIL SANOAT INSTITUTI

2025 yil

MIKROIQTISODIYOT
FANINING O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi:	400 000	– Biznes, boshqaruv va huquq
	1000000	–Xizmatlar
Ta‘lim sohasi:	410 000	– Biznes va boshqaruv
	1010000	–Xizmat ko‘rsatish sohasi
Ta‘lim yo‘nalishi:	60410200	– Buxgalteriya hisobi;
	60411200	– Marketing;
	60410900	– Biznesni boshqarish;
	60410800	– Menejment;
	61010400	– Logistika.

Toshkent 2025

Fan/modul kodi MIKIQ1305		Semestr 3	ECTS-kreditlar 5	
Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus	Haftadagi dars soatlari 4	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Mikroiqtisodiyot	60	90	150
2.	<p>I.Fanning mazmuni:</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad – milliy iqtisodiyotning sub'yektlari: firmalar, iste'molchilar, bozorlar faoliyati va ular xususida qaror qabul qilish, mikroiqtisodiyot nazariyasi, iqtisodiyotning o'nta tamoyili, talab va taklif, bozor muvozanati to'g'risida bir tizimga solingan bilimlarni o'rgatish hamda ularni amaliyotga tadbiq etish ko'nikmasini shakllantirish va rivojlantirishdan iborat.</p> <p>Fanning vazifasi – mikroiqtisodiy kategoriyalar, bozor muvozanati, talab va taklif elastikligi, narx ustidan nazorat, iste'molchilar, ishlab chiqaruvchilar va bozorlar samaradorligi, iste'molchi tanlovi nazariyasi, ishlab chiqarish xarajatlari, bozor va tavakkalchilik, raqobatlashgan bozorlardagi firmalar, monopol bozorlarda firmaning qaror qabul qilishi, firma faoliyatini prognozlash usullarini o'rgatishdan iborat</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari):</p> <p>II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi</p> <p>1-mavzu. Mikroiqtisodiyot faniga kirish</p> <p>Iqtisodiy omillarning cheklanganligi. Iqtisodiy omillarni taqsimlash. Iqtisodiy omillarni taqsimlashda narxlarning ahamiyati. Mikroiqtisodiyot fanining predmeti, maqsad va vazifalari. Pozitiv va normativ mikroiqtisodiyot.</p> <p>2-mavzu. Bozor iqtisodiyoti (kapitalizm)</p> <p>Iqtisodiy tizimlar. Kapitalizm. Demokrafik omillar. Ijtimoiy-iqtisodiy o'sish. Bozor iqtisodiyotida mulkchilik munosabatlari.</p>			

3-mavzu. Iqtisodiy modellar: texnologik o'zgarishlar; aholi va iqtisodiy o'sish

Maltus nazariyasi. Sanoat revolyutsiyasi. Iqtisodiy modellarning tavsifi. Iqtisodiyotning tabiati. Klassik maktab: Smit va Rikardo qarashlari.

4- mavzu. Talab, taklif va bozor muvozanati.

Talab tushunchasi. Talab egri chizig'i. Talab funksiyasi. Bir omilli va ko'p omilli talab funksiyalari. Talab miqdorining o'zgarishi. Taklif va taklif miqdori. Taklif egri chizig'i. Taklif funksiyasi.

5- mavzu. Talab va taklif elastikligi

Elastiklik tushunchasi. Elastiklik koeffitsienti. Talabni narxga ko'ra elastikligi. Talab funksiyasi uchun elastik koeffitsientini hisoblash. Absolyut elastik va absolyut bo'lmagan talab. Talab elastikligiga ta'sir e'tuvchi omillar. Normal tovarlar. Pat kategoriyali, oliy kategoriyali va birlamchi ehtiyoj tovarlar. Engels chiziqlari. Elastiklik nazariyasining amalda qo'llanilishi. Sotuvchi daromadini elastiklikka ko'ra tahlil qilish.

6-mavzu. Iste'molchilar, ishlab chiqaruvchilar va bozorlar samaradorligi

Farovon iqtisodiyot. Iste'molchilar. Iste'molchilarning to'lashga tayyorligi. Iste'molchilar ortiqchaligi. Iste'molchilar ortiqchaligini o'lcashda talab egri chizig'idan foydalanish. Ishlab chiqaruvchilarning xarajatlari. Ishlab chiqaruvchilarning xarajatlari va sotishga tayyorlik. Ishlab chiqaruvchilar ortiqchaligi. Ishlab chiqaruvchilar ortiqchaligini o'lcashda taklif egri chizig'idan foydalanish. Bozor samaradorligi va bozor kamchiliklari.

7-mavzu. Iste'molchi tanlovi nazariyasi

Iste'mol nazariyasida ne'mat tushunchasi. Iste'molchi tanloviga ta'sir etuvchi omillar. Naflik tushunchasi. Iste'molchi ehtiyojini qondirish darajasi. Naflik funksiyasi. Befarqlik egri chizig'i. Chekli almashtirish normasi. Byudjet chegarasi va uning o'zgarishi. Byudjet chizig'i yotliqlik burchagi. Naflikni maksimallashtirish. Iste'molchi muvozanati. "Daromad-iste'mol" chizig'i.

8-mavzu. Bozor va tavakkalchilik

Noaniqlik va tavakkalchilik. Ehtimol tushunchasi. Tavakkalchilikni vujudga kelish sabablari. Tavakkalchilik o'lchovi. Kutiladigan miqdor va

chetlanish. Tavakkalchilikka moyillik. Tavakkalchilikni pasaytirish yo'llari. Korxonalarining faoliyat sohalarini va ishlab chiqaradigan mahsulotlar turini kengaytirish (diversifikatsiya). Ma'naviy tavakkalchilik. Fyuchrslar. Opsion. Investitsiya va tavakkalchilik.

9-mavzu. Firmalar va ularning tashkili-iqtisodiy asoslari

Firma tushunchasi. Girmalarning asosiy shakllari. Xususiy firmalarning ustun va zaif tomonlari. Mas'uliyati cheklangan va cheklanmagan jamiyatlar. Aksionerlik jamiyatlari. Aksiyadorlarning huquqlari. Davlat korxonalari. Foyd olmaydigan korxonalar.

10-mavzu. Ishlab chiqarish nazariyasi

Ishlab chiqarish tushunchasi. Ishlab chiqarish texnologiyasi. Ishlab chiqarish omillari va ularning turlari. Ishlab chiqarish funksiyasi tushunchasi. Izokvanta tushunchasi. Izokvantalar kartasi va uning xususiyatlari. Qisqa va uzoq muddatli ishlab chiqarish. Kapitalning chekli mahsuloti. Mehnatning chekli mahsuloti. Chekli texnologik almashtirish normasi. Izokosta tushunchasi. Izokosta tenglamasi. Ishlab chiqarish omillari sarfini minimallashtirish.

11-mavzu. Ishlab chiqarish xarajatlari

Xarajatlar to'g'risida tushuncha. Yaqqol va noyaqqol xarajatlar. Umumioy daromad, umumiy xarajat va foyda. O'zgaruvchan va o'zgarmas xarajatlar. Umumiy xarajat egri chizig'i. O'rtacha o'zgaruvchan xarajat. O'rtacha doimiy xarajat. Qosqa va uzoq muddatli davr xarajatlari.

12-mavzu. Raqobatlashgan bozorlardagi firmalar

Raqobat tushunchasi. Raqobatlashgan bozorning belgilari. Firmaning yalpi, o'rtacha va chekli daromadlari. Firma foydasini maksimallashtirishning umumiy sharti va raqobatlashgan bozor uchun sharti. Firmaning zararsiz ishlash nuqtasi. Firma xarajatlarini minimallashtirish. Ishlab chiqarish hajmini aniqlash. Ishlab chiqarish masshtabi.

13-mavzu. Monopol bozorlarda firmaning qaror qabul qilishi. Monopolistik raqobatlashgan bozor

Monopolistik raqobat tushunchasi. Monopoliya resurslari. Monopoliyaning o'ziga xos belgilari. Monopol firmani vujudga keltirishning oddiy

usuli. Monopoliyani vujudga kelishida hukumatning roli. Patent va mualliflik huquqlari to'g'risidagi qonunlar. Tabiiy monopoliya. Monopoliyalarda chekli daromad. Narx diskriminatsiyasi. Monopoliyaga qarshi kurash. Sherman qonuni, Kleyton qonuni, seller-Kefaver qonuni.

Monopolistik raqobat bozorining xususiyatlari. Qisqa davrda monopolistic raqobatdosh korxonalar. Mukammal raqobat. Monopolistik raqobat va jamiyat farovonligi. Monopolistik raqobat sharoitida Tovar narxi va ishlab chiqarish hajmini aniqlash.

14-mavzu. Oligopoliya sharoitida firmalar faoliyati

Oligopoliyaning mohiyati. Duopoliya. Oligopoliya uchun muvozanat. Oligopoliyalarning bozor natijalariga ta'siri. Ishlab chiqarish samarasi, narx samarasi. O'yinlar nazariyasi. Maxfiy kelishuv. G'irrom narxlar. Nesh muvozanati. Kurno modeli.

15-mavzu. Narxlarning shakllanishi va bozor faoliyati

Narx tushunchasi. Narx klassifikatsiyasi. Narx ustidan nazorat. Narxning yuqori chegarasi. Yuqori chegaraning bozor faoliyatiga ta'siri. Minimal oylik maosh. Narx nazoratini baholash. Soliqlarning bozor tizimiga ta'siri. Soliq yukining tahlili.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

1. Mikroiqtisodiyot faniga kirish
2. Bozor iqtisodiyoti (kapitalizm);
3. Iqtisodiy modellar: texnologik o'zgarishlar; aholi va iqtisodiy o'sish
4. Talab, taklif va bozor muvozanati;
5. Talab va taklif elastikligi;
6. Iste'molchilar, ishlab chiqaruvchilar va bozorlar samaradorligi;
7. Iste'molchi tanlovi nazariyasi;
8. Bozor va tavakkalchilik;
9. Firmalar va ularning tashkili-iqtisodiy asoslari;
10. Ishlab chiqarish nazariyasi;
11. Ishlab chiqarish xarajatlari;
12. Raqobatlashgan bozorlardagi firmalar;
13. Monopol bozorlarda firmaning qaror qabul qilishi; Monopolistik raqobatlashgan bozor;
14. Oligopoliya sharoitida firmalar faoliyati;
15. Narxlarning shakllanishi va bozor faoliyati;

Amaliy mashg'ulotlarini tashkil etish yuzasidan kafedra tomonidan ko'rsatma va tavsiyalar ishlab chiqiladi. Unda talabalar asosiy ma'ruza mavzulari bo'yicha olgan bilim va ko'nikmalarini amaliy masalalar, keyslar orqali yanada boyitadilar. Shuningdek, darslik va o'quv qo'llanmalar asosida talabalar bilimlarini mustahkamlashga erishish, tarqatma materiallardan foydalanish, ilmiy maqolalar va tezislarni chop etish orqali talabalar bilimini oshirish, masalalar yechish, mavzular bo'yicha taqdimotlar va ko'rgazmali qurollar tayyorlash, normativ-huquqiy hujjatlardan foydalanish va boshqalar tavsiya etiladi.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Mikroiqtisodiyot faniga kirish
2. Iqtisodiyotning tamoyillari;
3. Talab, taklif va bozor muvozanati;
4. Talab va taklif elastikligi;
5. Narx ustidan nazorat va bozor faoliyati;
6. Iste'molchilar, ishlab chiqaruvchilar va bozorlar samaradorligi;
7. Iste'molchi tanlovi nazariyasi;
8. Bozor va tavakkalchilik;
9. Firmalar va ularning tashkili-iqtisodiy asoslari;
10. Ishlab chiqarish nazariyasi;
11. Ishlab chiqarish xarajatlari;
12. Raqobatlashgan bozorlardagi firmalar;
13. Monopol bozorlarda firmaning qaror qabul qilishi;
14. Monopolistik raqobatlashgan bozor;
15. Oligopoliya sharoitida firmalar faoliyati;
16. Turli bozorlarda narxlarni shakllantrirish;
17. Ishlab chiqarish omillari bozori;
18. Tashqi ta'sirlar va davlat siyosati;
19. Firma foydasini aniqlash va uni maksimallashtirish;
20. Naflik va chekli naflik, naflikni kamayish qonuni;
21. Iste'molchilarning bozordagi harakati;
22. Bozor muvozanati, maksimal va minimal narxlar;

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

	<p>VI.Kurs ish(loyiha)i bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar Kurs ish(loyiha)i O'quv rejada rejalashtirilmagan</p>
3.	<p>VII. Ta'lim natijalari/Kasbiy kompetensiyalari Talaba bilishi kerak: -zamonaviy bozor iqtisodiyotining ishlashi va rivojlanishining nazariy asoslari; raqobatlashgan va raqobatlashmagan bozorlarning asosiy xususiyatlari va firmalarning ushbu bozorlardagi harakat qilish qoidalari haqida <i>haqida tasavvurga ega bo'lishi</i>;</p> <p>- talab va taklif modeli asosida taqchil resurslarning taqsimlash mexanizmi; bozordagi talab va taklif to'g'risidagi statistik ma'lumotlar asosida bozorni tahlil qilishni <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>;</p> <p>- talab va taklif funksiyalarini tuzish, ular asosida bozordagi holatni tahlil qilish va prognoz qilish bo'yicha <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi</i>;</p> <p>-bozor iqtisodiyotini ishlashi va rivojlanish mexanizmi to'g'risida, taqchil resurslarni taqsimlash tamoyillari to'g'risida, davlatning iqtisodiy siyosat yuritishdagi xatti-harakatlarini baholay olish <i>malakalariga ega bo'lishi kerak</i>.</p>
4.	<p>VIII.Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • amaliy va laboratoriya mashg'ulotlari; • interfoal keys-stadilar; • kichik guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • jamoa bo'lib ishlas; • video materiyallar tayyorlash; • individual ishlash.
5.	<p>IX. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va amaliy tushunchalarini to'liq o'zlashtirish, fan yuzasidan mustaqil fikrlay olish, mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish, nazorat turlari bo'yicha berilgan topshiriqlarni o'z vaqtida topshirish.</p>
6.	<p>Asosiy adabiyotlar 1.E.Ergashev, I.bakiyeva, Sh.Fayziyev, B.Shermuxe'dov. "Mikroiqtisodiyot. Makroiqtisodiyot". Darslik. T: Iqtisod-moliya. 2019 y. 2.R.Xo'jayev, B.Maxmudov, H.Xo'jayev, E.ergashev, R.Egamberdiyev. "Mikro va makroiqtisodiyot". T: Ilm-ziyo. 2016 y. 3. E.Egamberdiyev. Mikroiqtisodiyot. Darslik. T: Ilm-ziyo. 2015 y.</p>

	<p>4. N.Gregory Mankiv. Principles of Mikroekonomics. 5 edition. 2018</p> <p>Qo‘shimcha adabiyotlar</p> <p>5. Mirziyoyev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. Toshkent, “O‘zbekiston”, 2017 yil, 488 bet.</p> <p>6. Mirziyoyev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. Toshkent, “O‘zbekiston”, 2016 yil, 56 bet.</p> <p>7. X.Хаджаев. Микроэкономика. Учебное пособиею Т: Иктисод – молия. 2016 г.</p> <p>8. I.Bakiyeva, G.Nazarova. Mikroiqtisodiyot fanidan seminar darslari uchun usluboy qo‘llanma. T: Iqtisod-moliya, 2015 y.</p> <p>9. The Economy 2.0. The Core Econ Team. Microeconomics. Textbook.2025</p> <p>Axborat manbaalari</p> <p>10. gov.uz - O‘zbekiston Respublikasi hukumati portal.</p> <p>11. lex.uz - O‘zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi.</p> <p>12. www.stat.uz – O‘zbekiston Respublikasi statistika qo‘mitasi.</p> <p>13. https://www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses/2025/07808/bsc-accounting/course-details/ECONI0221#course-unit-details</p> <p>14. https://books.core-econ.org/the-economy/index.html#ebook-features</p>
7.	Fanning o‘quv dasturi Toshkent to‘qimachilik va yengil sanoat institut Kengashining 2025 yil “____” _____dagi “____”-sonli bayonnomasi bilan ma’qullangan.
8.	<p>Fan/modul uchun mas’ullar:</p> <p>Davlyatov B.A.- TTYSI, “Buxgalteriya hisobi va marketing” kafedrası mudiri, PhD.</p>
9.	<p>Taqrizchilar:</p> <p>Yuldashev S.N. – TTYSI “Iqtisodiyot va menejment” kafedrası dotsenti, i.f.n.</p> <p>Yusupova D.T. – “ALFRAGANUS UNIVERSITY” dotsenti, i.f.n.</p>

Mazkur o'quv dasturi dunyoning e'tirof etilgan xalqaro QS va THE reytinglarida nufuzli TOP-300 talikka kirgan quyidagi oliy ta'lim tashkilotlarining ta'lim dasturlari asosida ishlab chiqilgan.

№	OTM nomi	QS	THE	Havolalar	Sillabusdagi mavzu nomi	Chet el universiteti Sillabuslaridagi mavzular
1	The University of Manchester	34	-	www.manchester.ac.uk/study/undergraduate/courses/2025/07808/bsc-accounting/course-details/ECON10221#course-unit-details	3-mavzu. Iqtisodiy modellar: texnologik o'zgarishlar, aholi va iqtisodiy o'sish 15-mavzu. Narxlarning shakllanishi va bozor faoliyati	Economic Models: Technological Change, Population & Growth The Price-Making Firm

